

Ryggmargsbrokk og førerkort

For fastleger og andre fagpersoner

TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser ved Sunnaas sykehus får mange henvendelser fra personer med ryggmargsbrokk, pårørende og fra fagpersoner angående førerkort.

TRS anbefaler at alle personer med ryggmargsbrokk som ønsker førerkort, tar kontakt med sin fastlege. Personen må henvises til en førerkortvurdering.

Det er stor variasjon i kognitiv funksjon blant personer med ryggmargsbrokk. Mange har likevel utfordringer med:

- mentalt tempo
- oppmerksomhet
- reaksjonstid
- planlegging og organisering

En førerkortvurdering gir evaluering av helsemessig sikkerhet ved bilkjøring. Hensikten er å vurdere om personen er fysisk og kognitivt egnet for å kjøre bil i henhold til helsekravene i førerkortforskriften.

TRS har gjennomført en studie som viste at 57 av 87 personer med ryggmargsbrokk hadde førerkort. Få hadde gjennomgått en helsemessig vurdering av forutsetninger og behov for tilpasninger av bil.

Har man helsetilstander som kan påvirke kjøreevnen, må fastlegen skrive en helseattest. TRS anbefaler at fastlegen sender en henvisning til Sunnaas sykehus.

Sykehuset har et spesialisert, tverrfaglig team som utfører de nødvendige undersøkelsene i løpet av tre til fem ukedager. Kognitiv funksjon tillegges særskilt betydning i denne vurderingen. Personer med nedsatt følesans og lammelser kan også ha behov for tilpasninger av bilen, for eksempel rattkule.

Illustrasjon, Shutterstock

Nevropsykologisk førerkortvurdering

Første oktober 2016 ble en ny førerkortveileder publisert. Fastlegene fikk da et større ansvar for å vurdere om pasienten innfrir helsekravene til å ha førerkort.

Vurdering av kognitive funksjoner skjer ved hjelp av en nevropsykologisk undersøkelse. Ved en nevropsykologisk undersøkelse benyttes prøver for kognitive og sensomotoriske funksjoner, hvor test av synsfelt, reaksjonstid og oppmerksomhet inngår.

Om ryggmargsbrokk

Ryggmargsbrokk er en medfødt utviklingsforstyrrelse og skyldes manglende lukning av ryggraden og ryggmargen.

Selve brokket er ofte lokalisert til korsryggen. Det kan vise seg ved at nervevev og hinner fra ryggmargskanalen poser ut gjennom en åpning i ryggvirvlene (et «brokk»), eller som et merke på ryggsoylen. Tilstanden medfører lammelser av muskulatur, blære og tarm, redusert følsomhet og nedsatt blodomløp.

SUNNAAS SYKEHUS

TRS kompetansesenter
for sjeldne diagnoser

De fleste personer med ryggmargsbrokk er født med væskeansamling som gir unormale trykkforhold i hjernen (hydrocephalus). Mange får da operert inn en shunt. Shunten drenerer overflødig væske for å unngå at trykket gir skader i hjernen.

Noen kan også ha manglende utvikling av hjernebjelken (corpus callosum) og misdannelser i hjernestammen og lillehjernen (Arnold Chiari II misdannelse). Ved syringomyeli har det dannet seg et væskefylt hulrom inne i ryggmargen.

Du finner mer informasjon om ryggmargsbrokk på TRS' nettsider: www.sunnaas.no/trs

Ryggmargsbrokk og kognisjon

Ryggmargsbrokk kan medføre kognitive utfordringer i varierende grad. Kognisjon er de mentale prosessene som gjør oss i stand til å oppfatte, tolke, bearbeide og nyttiggjøre seg informasjon i omgivelsene. Kognitive funksjoner innebærer evnen til å ta slike prosesser i bruk.

Personer med ryggmargsbrokk har ofte lengre reaksjonstid og problemer med planlegging og organisering. Mange har også oppmerksomhetsvansker. Hos noen er utfordringene åpenbare, mens andre har utfall som er vanskelige å avdekke. For eksempel har noen gode verbale evner kombinert med mangelfull språklig forståelse.

Sentrale kognitive svikttegn ved ryggmargsbrokk kommer til syne i barndommen og varer gjennom livet, uavhengig av personens evnenivå.

Overordnede kognitive funksjoner av spesiell relevans for bilkjøring:

- oppmerksomhet
- regulering av tanker og atferd
- konsentrasjon
- hemning av impulser
- mental fleksibilitet

Oppsummering

Ryggmargsbrokk er en sammensatt tilstand. Det er et komplisert samspill mellom organiske, psykologiske og sosiale faktorer som innvirker på den enkeltes totale funksjon.

Personer med ryggmargsbrokk må henvises til en førerkortvurdering før de begynner å øvelseskjøre. Sunnaas sykehus tilbyr egne opphold hvor dette gjennomføres. Avdelingen har et tverrfaglig team med lege, sykepleier, psykolog, sosionom, fysioterapeut, ergoterapeut og trafikkklærer.

TRS anbefaler at personer med ryggmargsbrokk ikke begynner å øvelseskjøre før helsekravene for bilkjøring er vurdert og oppfylt.

Informasjon om rettigheter til bil og hjelpemidler, og veiledning om hvordan man går frem, finnes på www.nav.no.

Regionale bilsentre har mer informasjon om valg av bil og spesialtilpasset utstyr for kjøring.

Aktuelle lover og forskrifter

- IS-2541: Førerkortveilederen. Førerkortveileder til helsekrav. Helsedirektoratet (2016).
- Forskrift om endring i førerkortforskriften. (2016). Hentet fra www.lovddata.no.
- Forskrift om førerkort m.m. (2004). (sist endret 2016). Hentet fra www.lovddata.no.
- Helsepersonelloven § 23 nr. 4, § 31 og § 34 om opplysningsrett/opplysningsplikt.
- Vegtrafikkloven § 21. (sist endret 2016). Hentet fra www.lovddata.no.

Utarbeidet av: Julie Bredal Berge, psykolog ved TRS, Pål-Erik Plaum, spesialsykepleier ved TRS, og Per-Ola Rike psykologspesialist, PhD, ved Sunnaas sykehus.

Januar 2017, revidert mai 2019